

KOULUSANASTO

AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Aamu- ja iltapäivätoiminta on perusopetuslain mukaista, oppituntien ulkopuolella järjestettävää, maksullista kerho- tai muuta vapaa-ajan toimintaa. Se on suunnattu erityisesti peruskoulun 1. ja 2. luokan sekä erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille. Kunta päättää toiminnan järjestämisestä ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista.

ALKUOPETUS

Alkuopetusta on 1. ja 2. vuosiluokan opetus.

ARVIOINTI

Arviointi antaa tietoa siitä, miten tavoitteet on saavutettu ja miten ne voisi saavuttaa vielä paremmin. Arviointi voi olla valtakunnallista, kunnan tasolla tapahtuvaa tai koulukohtaista koulun toiminnan arviointia tai oppilaan arviointia. Vanhemmat voivat olla mukana koulun toiminnan arvioinnissa sekä oman lapsensa kehityksen arvioinnissa.

ERITYINEN TUKEA

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu tehostetun tuen tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista.

ERITYISEN TUEN PÄÄTÖS

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän vanhempia sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.

ERITYISLUOKANOPETTAJA

Erityisluokanopettaja opettaa erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita muun opetuksen yhteydessä tai kokonaan tai osittain erityisluokassa tai muussa soveltuvassa paikassa.

ERITYISOPETTAJA

Erityisopettaja opettaa osa-aikaista tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia oppilaita muun opetuksen ohessa. Erityisopettaja opettaa oppilaita, joilla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä. Opetusta voidaan antaa yksilöopetuksena, muutaman oppilaan ryhmässä tai samanaikaisopetuksena.

ERITYISOPETUS

Erityisopetus on perusopetuksen tukimuoto. Erityisopetusta saavalle oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös ja hänelle annetaan opetusta henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS). Erityisopetus järjestetään muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla ja siinä voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta.

ESIOPETUS

Lapsella on oikeus esiopetukseen oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä. Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa ja se tulee järjestää Opetushallituksen laatimien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Kunnalla on lakiin perustuva velvollisuus järjestää esiopetusta ja vanhemmat ratkaisevat lapsen osallistumisen esiopetukseen. Esiopetus on maksutonta.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS)

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa kuvataan, miten oppilaan opetus ja oppilaan tarvitsema tuki järjestetään. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä. Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi.

HUOLTAJA

Huoltaja on lapsen ja nuoren kasvatuksesta vastaava henkilö, tavallisesti lapsen äiti ja/tai isä.

JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Järjestyssäännöt ovat kouluyhteisössä laaditut yhteiset pelisäännöt siitä, miten koulussa toimitaan. Niiden avulla pyritään edistämään koulun järjestystä ja työrauhaa, opiskelun sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Kaikilla kouluilla pitää perusopetuslain mukaan olla järjestyssäännöt.

KELPOISUUS/KELPOINEN OPETTAJA

Opettajien kelpoisuudesta säädetään kelpoisuusasetuksella. Yleensä kelpoisella opettajalla on ylempi korkeakoulututkinto. Luokanopettajilla pääaine on kasvatustiede, aineenopettajilla opetettava aine. Lisäksi tarvitaan pedagogiset opinnot. Vain kelpoinen opettaja voidaan valita pysyvään työsuhteeseen.

KIELIOHJELMA

Kieliohjelma esittelee koulun tai kunnan kielivalikoiman. Perusopetuksen kielenopetuksen laajuudet on määritelty seuraavasti:

A1 = yhteinen ensimmäinen kieli (1.–6. luokkien aikana alkava)

A2 = vapaaehtoinen kieli (1.–6. luokkien aikana alkava)

B1 = yhteinen toinen kotimainen kieli tai englanti (7.–9. luokkien aikana alkava)

B2 = valinnainen kieli (7.–9. luokkien aikana alkava)

HUOM! Nämä koodit eivät ole samat kuin yleisen kielitutkinnon koodit.

KIVA KOULU -OHJELMA

KiVa Koulu on opetusministeriön ja Turun yliopiston kehittämä ohjelma koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi.

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan koulun henkilöstön ja oppilaiden vanhempien yhteistä toimintaa oppilaiden terveen ja turvallisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Perusopetuslaki velvoittaa kouluja olemaan opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyötä tehdään sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Yhteistyö voi olla lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin, arviointiin, opetussuunnitelman laatimiseen ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvää. Monessa koulussa toimii vanhempainyhdistys, joka osaltaan edistää kodin ja koulun yhteistyötä.

KOULUKIUSAAMINEN

Koulukiusaaminen on yhden ja saman oppilaan tahallista ja toistuvaa sanallista, fyysistä tai epäsuoraa vahingoittamista. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia, ja kiusattu on kiusaajiinsa nähden jollain tavoin puolustuskyvytön tai heikommassa asemassa. Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opetuksen järjestäjän tulee toimeenpanna suunnitelma sekä valvoa sen noudattamista ja toteutumista.

KOULUKULJETUS

Jos esiopetusta, perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, hänellä on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, jos matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan koulukuljetuksesta on kuvaus oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

KOULUKURAATTORI

Koulukuraattori on koulun sosiaalityön asiantuntija. Hänen tehtävänä on edistää yksittäisen oppilaan, oppilasryhmän ja koulu yhteisöjen sosiaalista hyvinvointia ja vuorovaikutusta sekä tukea oppilaiden koulunkäyntiä erityisesti ongelmatilanteissa.

KOULUN KERHOTOIMINTA

Koulun kerhotoiminnalla tarkoitetaan koulun järjestämiä, oppilaalle vapaaehtoisia kerhoja, jotka ovat oppituntien ulkopuolella. Kerhoja koskeva suunnitelma sisällytetään koulun vuotuisen työsuunnitelmaan.

KOULUNKÄYNTIAVUSTAJA

Koulunkäyntiavustaja on oppilaiden ja opettajien apuna koulussa toimiva henkilö. Koulunkäyntiavustaja voi olla koulu- tai luokkakokhtainen. Erityistä tukea tarvitsevilla oppilailla voi olla luokassa henkilökohtainen avustaja. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan saamasta avustajan tuesta on kuvaus oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

KOULUPSYKOLOGI

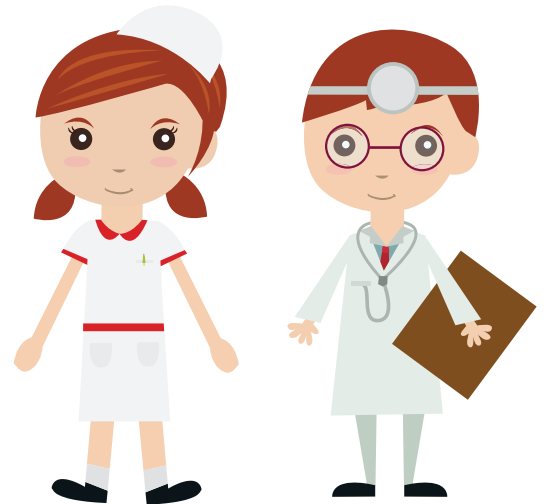
Koulupsykologi edustaa psykologista asiantuntemusta kouluyhteisöissä. Työn tavoitteena on edistää lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, vuorovaikutusta sekä oppimista.

KOULURUOKAILU

Opetukseen osallistuvalla oppilaalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Kouluruokailun yhteydessä toteutetaan myös terveyden ja hyvään käytökseen liittyviä kasvatuksellisia tavoitteita.

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuolto on kouluyhteisön hyvinvoinnin, oppilaiden terveyden sekä terveen kasvun ja kehityksen seuraamista, arviointia ja tukemista. Siihen kuuluu myös suun terveydenhuolto eli hammashuolto. Koulussa voi olla oma terveydenhoitaja ja koululääkäri tai vastaanotto on järjestetty terveyskeskuksessa.

KURINPITO

Perusopetuslaissa on säädetty oppilaan kurinpitotoimista. Koulu voi rangaista oppilasta määrämällä hänet jälki-istuntoon, antamalla hänelle kirjallisen varoituksen tai erottamalla hänet koulusta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi opetustilasta tai oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän jälkeen suorittamaan tehtäviään. Rehtorilla ja opettajilla on oikeus poistaa opetustilasta tai koulun järjestämästä tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. Heillä on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä jäljellä olevan koulupäivän ajaksi. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistumisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää tilanteessa välttämättömiä voimakeinoja.

KURSSIMUOTOISUUS

Kurssimuotoisuudella tarkoitetaan sitä, että oppiaineiden oppimäärät on jaettu kursseihin. Jokainen kurssi on itsenäinen kokonaisuus. Useimmiten kouluvuoteen sisältyy kussakin aineessa 4–6 kurssia.

LASTENSUOJELUN ILMOITUSVELVOLLISUUS

Opetuksen järjestäjän palveluksessa olevilla henkilöillä on velvollisuus toimia lasten suojelemiseksi. Heidän on viipymättä ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he saavat tehtävässään tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen vaatii lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

LEIRIKOULU

Leirikoulu on koulun työsuunnitelmaan merkitty opiskelujakso, joka toteutetaan koulun ulkopuolella. Vanhemmat voivat osallistua leirikoulun suunnitteluun. Vastuu leirikoulun toteuttamisesta on koululla.

LISÄOPETUS

Lisäopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen päättötodistuksen saaneille oppilaille annettavaa syventävää ja täydentävää opetusta. Lisäopetuksen tulee erityisesti edistää työelämään tutustumista. Siihen osallistuminen on oppilaalle vapaaehtoista. Epävirallisesti lisäopetuksesta puhutaan ”kymppiluokkana”.

LUKUVUOSI

Lukuvuosi on perusopetuksen vuosittainen työaika. Perusopetuksen lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Opetuksen järjestäjät päättävät, milloin lukuvuoden koulutyö alkaa ja milloin ovat koulujen lomat. Lukuvuosi jaetaan koulutyössä kahteen osaan: syyslukukauteen ja kevätlukukauteen. Lukuvuodessa on 190 työpäivää. Lukuvuoden koulutyö päättyy viikon 22 viimeisenä arkipäivänä.

LUOKANVALVOJA

7.–9. luokilla yksi luokkaa opettavista aineenopettajista toimii luokanvalvojana, joka huolehtii luokan käytännön koulutyöhön liittyvistä asioista, kuten poissaolojen valvonnasta, ja pitää yhteyttä vanhempiin.

LUOKKARETKI

Luokkaretki on oppilaiden ja/tai vanhempien suunnittelema retki tai matka, josta koulu ei ole vastuussa. (vrt. kohta ”opintoretki”) Joskus puhekielessä käytetään ilmaisua ”luokkaretki”, kun tarkoitetaan koulun järjestämää opintoretkeä, joka tehdään tietyllä luokka-asteella.

LÄHIKOULU

Lähikoulu on se koulu, jonka oppilaaksi oppilas asuinpaikkansa perusteella kuuluu. Kunta osoittaa oppilaalle lähikoulun. Lähikoulu on pääsääntöisesti oppilaan kotia lähinnä sijaitseva koulu, jonne oppilaalla on turvallinen koulumatka.

MAI-OPETTAJA

Oman äidinkielen opettaja Turun perusopetuksessa.

NIVELVAIHEET

Opiskelun nivelvaiheiksi kutsutaan siirtymävaiheita kouluasteelta toiselle, kuten esiopetuksesta alkuopetukseen tai perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Merkittäviä siirtymävaiheita oppilaan koulupolulla ovat myös luokalta toiselle tai koulusta toiseen siirtyminen. Oppimisen haasteiden kasvaminen muodostaa myös opiskelulle nivelvaiheen, mistä esimerkkinä on toiselta luokalta kolmannelle luokalle siirtyminen. Nivelkohdalla tarkoitetaan valtioneuvoston asetuksessa määriteltyä tuntijaon osioiden välillä olevaa, tiettyjen vuosiluokkien muodostaman kokonaisuuden päätös kohtaa. Näihin nivelkohtiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu hyvän osaamisen kuvaukset. Nivelkohdat vaihtelevat oppiaineittain, eikä niitä ole jokaisen vuosiluokan lopussa.

OMO-OPETTAJA

Opettaja, joka opettaa oppiaineiden sisältöjä omalla äidinkielellä Turun perusopetuksessa.

OPETUKSEN ERIYTTÄMINEN

Opettaja voi eriyttää opetustaan opetusryhmän tarpeiden tai oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaan. Opetusta eriyttämällä oppilas saa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä mahdollisuuksia kehittyä omien vahvuksiensa mukaisesti. Eriyttäminen voi kohdistua mm. opetuksen sisältöihin, opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään.

OPETUKSEN PAINOTTAMINEN

Opetuksen painottaminen tarkoittaa koulun omaleimaisuuden kehittämistä. Koulut voivat painottaa opetuksessaan esimerkiksi musiikkia, kuvataiteita, luonnontieteitä tai viestintää.

OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN

Mikäli oppilaalla ei ole edellytyksiä saavuttaa yleisen oppimäärän tavoitteita, hän voi edellytyksiensä mukaan opiskella erilaajuisia oppimääriä yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää aina ensin pedagogisen selvityksen ja erityisen tuen päätöksen tekemistä – myös, jos uusia oppimääriä yksilöllistetään.

OPETUSRYHMÄ

Opetusryhmät muodostetaan yleensä vuosiluokittain. Luokka voidaan jakaa tarvittaessa pienemmiksi tai yhdistää suuremmiksi opetusryhmiksi. Opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä.

OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelma laaditaan kunta- ja/tai koulukohtaisesti. Sen tulee pohjautua valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin. Paikallinen opetussuunnitelma on kunnassa tai koulussa laadittu suunnitelma siitä, mitä ja miten koulussa opetetaan. Siinä esitetään myös, miten opetusta ja oppilasta arvioidaan. Opetussuunnitelma ohjaa ja kehittää koulun käytännön opetustoimintaa ja se on opettajia velvoittava normi. Vanhemmat voivat osallistua koulun opetussuunnitelman kehittämistyöhön.

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen laatima kansallinen normi, jonka pohjalta paikallinen opetussuunnitelma laaditaan. Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat voimassa olevaan opetuslainsäädäntöön. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta ja sisällöstä, eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, opiskelun yleisen ja erityisen tuen järjestämisestä, maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisestä, erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä sekä oppilaan arvioinnista ja todistuksista. Opetussuunnitelman perusteet on koulutuksen järjestäjiä velvoittava asiakirja.

OPINTO-OHJELMA

Opinto-ohjelmassa mainitaan ne oppiaineet ja aineryhmät, joita oppilas opiskelee.

OPINTORETKI

Opintoretki on koulun työsuunnitelmaan merkitty kouluaikana tehtävä retki, joka syventää ja täydentää opiskeltavia asioita. Vastuu opintoretkestä on koululla ja se edellyttää opettajan mukanaoloa. Vanhemmat voivat osallistua opintoretken järjestämiseen ja toteuttamiseen.

OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan opintojen aikaiseen arviointiin ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät. Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävä on oppilaan oppimisprosessin tukeminen sekä opiskelun ohjaus ja kannustaminen. Arvioinnin kohteina ovat oppilaan osaaminen, oppimisen edistyminen ja työskentely. Arviointiin liittyvä palaute kertoo oppilaalle, miten hyvin hän on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Tämä auttaa oppilasta suuntaamaan opiskeluaan ja kehittämään opiskelu- ja työskentelytaitojaan sekä käyttäytymistään. Oppilaalle tulee antaa jokaisen lukuvuoden aikana riittävästi ja monipuolisesti palautetta edistymisestä, vahvuuksista ja kehittämistä vaativista alueista. Palautteen avulla myös vanhemmat pystyvät paremmin tukemaan lapsensa koulunkäyntiä. Palaute muodostuu opettajan antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta sekä todistuksista. Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on perusopetuksen päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa. Päättöarvioinnin on oltava valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdeltava oppilaita tasavertaisesti. Päättöarviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan osaamisesta perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9.

OPPILAAN HYVÄN OSAAMISEN KUVAUS

Opetussuunnitelman perusteissa määritellään opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt oppiaineittain tai aineryhmittäin. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu oppilaan arvioinnin tueksi jokaisen oppiaineen osion päätteeksi, tuntijaon nivelkohtaan. Kuvaus määrittelee kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8).

OPO = OPPILAANOHAJA

Oppilaanohjaaja antaa perusopetuksen oppilaille sekä yksilöllistä että ryhmäohjausta.

OPPILAANOHAUS

Oppilaanohjauksessa tuetaan oppilaiden opiskeluvalmiuksien kehittämistä ja opiskeluun liittyvien valintojen tekemistä. Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tuetaan jatko-opintoihin liittyvissä valinnoissa.

OPPILASHUOLTO

Oppilashuolto on moniammatillista toimintaa, jolla edistetään oppilaan hyvää oppimista sekä psyykkistä ja fyysistä terveyttä. Lisäksi ylläpidetään ja edistetään sosiaalista hyvinvointia. Oppilashuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja kotien kanssa.

OPPILASKUNTA

Koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan, jolla on oma hallitus. Oppilaskunta osallistuu koulutyön suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä yhteistoiminnan kehittämiseen. Sen tehtävänä on ohjata oppilaat keskinäiseen yhteistyöhön, pyrkiä parantamaan oppilaiden asemaa ja viihtyvyyttä koulussa ja edistää oppilaiden harrastustoimintaa sekä vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.

OPPIMAAN OPPIMINEN

Oppimaan oppiminen on oppilaan opiskelutaitojen, -strategioiden ja -asenteiden kehittymistä. Oppilas oppii asettamaan työlleen tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan onnistumistaan.

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Oppilaalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tarpeen ilmetessä. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Vanhemmille ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta.

OPPIMISKÄSITYS

Oppimiskäsityksellä tarkoitetaan niitä perusolettamuksia, joita tehdään oppimisprosessin luonteesta. Kaiken systemaattisen opetuksen taustalla on jokin käsitys oppimisesta, mikä säätelee mm. opetusmenetelmien valintaa.

OPPIMISSUUNNITELMA

Oppimissuunnitelma on henkilökohtainen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Jokaiselle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään oppimissuunnitelmasta ja sen käytöstä.

OPPIMISTAVOITTEET

Oppimistavoitteet ilmaisevat, mihin oppimisella pyritään. Tavoitteet voivat koskea perusopetusta yleisesti tai jotakin oppiainetta erityisesti.

OPPIMÄÄRÄ

Perusopetuksen oppimäärä on kansallinen käsite. Perusopetuksen oppimäärä on laajuudeltaan yhdeksänvuotinen. Perusopetuslaissa on määritelty perusopetuksen oppimäärään sisältyvät yhteiset oppiaineet. Kullakin aineella on oma oppimääränsä. Opetussuunnitelman perusteissa perusopetuksen oppimäärä konkretisoituu eri oppiaineiden tai oppiainekokonaisuuksien tavoitteiksi ja keskeisiksi sisällöiksi.

OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Oppilaan ensisijaisena tavoitteena on opiskella yleisen oppimäärän mukaisesti. Mikäli hän ei yleisestä ja tehostetusta tuesta huolimatta saavuta yleisen oppimäärän tavoitteita, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan tavoitetason määrittämistä hänen omien edellytystensä mukaisesti. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä.

OPPIVELVOLLISUUS

Oppivelvollisuus on lakiin perustuva velvollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Oppivelvollisuuden voi suorittaa osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jolloin lapsi täyttää seitsemän vuotta. Se päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamisen tavoista tiedotetaan oppilaille ja vanhemmille.

PEDAGOGINEN ARVIO

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon, jonka oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat. Pedagogisessa arviossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulukäynnin tilanne kokonaisuutena, oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet sekä arvio siitä, millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta jatkossa tuetaan. Yhteistyö oppilaan ja vanhempien kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

PEDAGOGINEN SELVITYS

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys opetuksesta vastaavien ja oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä. Pedagogisessa selvityksessä selvitetään oppilaan oppimisen eteneminen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena. Selvityksessä ilmenee myös oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet. Lisäksi tehdään arvio, millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea sekä perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän. Pedagogista selvitystä tulee tarvittaessa tukea psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

PERUSOPETUS

Perusopetus on 1.–9. luokkien opetusta, jota annetaan peruskoulussa. Sitä voidaan antaa myös oppilaan kotona, kansanopistoissa, aikuislukioissa tai muissa oppilaitoksissa, joilla on perusopetuksen järjestämislupa.

PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetuksen tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Lapsen vanhemmille tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Vanhemmat päättävät osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

PIENRYHMÄOPETUS

Opetusta voidaan järjestää oppilaiden tarpeiden mukaan pienryhmässä. Pienryhmäopetus on useimmiten muuta opetusta tukevaa osa-aikaista erityisopetusta. Pienryhmässä tuetaan oppilaiden oppimis- ja toimintakykyä ja heidän opiskelutaitojaan pyritään parantamaan. Oppilas opiskelee pienryhmässä osan päivittäisestä opiskeluajastaan, tietyn periodin tai koko lukuvuoden ajan.

RESURSSIOPETTAJA

Koulun opettajakuntaan kuuluva luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja, joka opettaa eri luokissa tai ryhmissä toisten opettajien kanssa tai työtä jakaen. Resurssiopettajalla ei yleensä ole omaa luokkaa tai ainetta opetettavana.

REISSUVIHKO/WILMA

Reissuvihko on kodin ja koulun välinen yhteydenpitoväline, oppilaan mukana kulkeva vihko, johon vanhemmat ja opettajat voivat kirjoittaa viestejä toisilleen. Se voi toimia myös sähköisessä muodossa (Wilma).

SAMANAIKAISOPETUS

Samanaikaisopetukseksi kutsutaan opetustilannetta, jossa kaksi tai useampi opettajaa työskentelee yhtä aikaa saman opetusryhmän kanssa. Tällöin esimerkiksi erityisopettaja toimii luokan- tai aineenopettajan työparina luokassa mahdollistaen opetuksen eriyttämisen ja henkilökohtaisen ohjauksen antamisen.

TEHOSTETTU TUKI

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea. Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja.

TODISTUKSET

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa koulua, eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on suorittanut hyväksytysti perusopetuksen koko oppimäärän ja jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa oppiaineissa ovat vähintään välttäviä.

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toisen asteen koulutuksella tarkoitetaan lukiokoulutusta tai ammatillisiin perustutkintoihin johtavaa koulutusta.

TUKIOPETUS

Tukiopetus on opetusta ja ohjausta, jota annetaan oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella oppilaille, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai jotka muutoin tarvitsevat lyhytaikaista tukea oppimisessaan. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jää pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tarjota tukiopetusta sitä tarvitseville oppilaille.

TUNTIJAKO

Kansallinen tuntijako on annettu valtioneuvoston asetuksessa. Siinä päätetään miten perusopetukseen käytetty aika jaetaan eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen. Tuntijaossa ilmoitetaan oppiaineiden opetukseen käytettävät vähimmäismäärät vuosiviikkotunteina. Opetuksen järjestäjä päättää asetuksen pohjalta paikallisesta tuntijaosta.

TURVALLISUUS

Kouluilla tulee olla koulun turvallisuuteen, hätätilanteisiin ja työsuojeluun liittyvät suunnitelmat ja ohjeet. Koulun tulee varmistaa, että koulun koko henkilökunta, oppilaat ja oppilaiden vanhemmat ovat tietoisia suunnitelmien ja ohjeiden sisällöistä.

TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN (TET)

Työelämään tutustuminen on opetussuunnitelmaan kuuluva jakso, jossa perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaat tutustuvat työelämään ja ammatteihin aidoissa työympäristöissä.

VANHEMPAINYHDISTYS

Vanhemmat voivat perustaa kouluun vanhempainyhdistyksen. Se järjestää koulussa vanhempaintoimintaa ja tarjoaa väylän vanhempien ja opettajien väliselle sekä vanhempien keskinäiselle yhteistyölle. Rekisteröidyt vanhempainyhdistykset voivat perustaa alueyhdistyksen seudullista yhteistyötä varten.

VALINNAISET OPPIAINEET

Perusopetuksen oppimäärästä osa on valinnaisia oppiaineita, joiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita ja niistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

KAIKILLE YHTEISET OPPIAINEET

Kaikille oppilaille yhteiset oppiaineet on määritelty perusopetuslaissa. Lisäksi oppilaalla voi olla valinnaisia tai vapaaehtoisia oppiaineita.

VALMISTAVA OPETUS

Valmistava opetus on kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille annettavaa opetusta, jonka tarkoituksena on parantaa valmiuksia perusopetukseen osallistumiseen.

VUOSILUOKKA

Vuosiluokalla tarkoitetaan tietyn luokka-asteen oppilaita, esimerkiksi ensimmäisen tai toisen luokan oppilaita.

VUOSILUOKKIIN SITOMATON OPETUS

Vuosiluokkiin sitomaton opetus on opetuksen järjestämisen tapa, jossa oppilaat etenevät vuosiluokkien sijaan oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilas siirtyy vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa lukuvuoden koulutyön päättyessä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen huonon koulumenestyksen takia.

VÄLITUNTI

Välitunti on kouluissa oppituntien välissä vietettävä tauko. Välitunteja käytetään virkistäytymiseen ja mahdolliseen siirtymiseen koulun toisen luokkaan tai oman koulualueen ulkopuolella olevaan erikoisluokkaan tai liikuntatunneille. Välitunnin pituutta ei säädellä. Oppilaat ovat välitunnilla koulun vastuulla. Välituntia valvovat välituntivalvojat, jotka ovat koulun opettajia.

YHDYSLUOKKA

Yhdysluokassa usean vuosiluokan oppilaita opetetaan samassa opetusryhmässä.

YHTEISHAKU

Yhteishaku on järjestelmä, jolla haetaan keskitetysti peruskoulun jälkeiseen toisen asteen koulutukseen.

YHTENÄISKOULU

Yhtenäinen peruskoulu on hallinnollisesti yhtenäinen eli saman rehtorin alaisuudessa toimiva koulu, joka yleensä käsittää kaikki perusopetuksen vuosiluokat. Useimmiten se toimii yhdessä toimipisteessä. Hallinnollisesti yhtenäinen peruskoulu on paikallinen ratkaisu, eivätkä valtakunnalliset normit sitä edellytä. Joskus arkisessa kielenkäytössä yhtenäistä peruskoulua kutsutaan yhtenäiskouluksi.

YLEINEN TUKEA

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Laadukas perusopetus, johon kuuluvat mm. oppilaiden erilaisten tarpeiden huomioiminen, joustavat opetusjärjestelyt, välittävä ja myönteinen ilmapiiri ja toimiva kodin ja koulun yhteistyö tukevat oppimista ja koulunkäyntiä. Tarvittaessa oppilas saa tehostettua tai erityistä tukea.

YLEISOPETUS

Kaikille oppilaille yhteistä perusopetusta kutsutaan myös yleisopetuksi.

